

5. Zyazyun, I. A. (2001). Tekhnolohizatsiya osvity yak istorychna neperervnist' [Technological education as a historical continuity]. Neperervna profesiyna osvita : teoriya i praktyka : zb. nauk. prats'. Kyiv. Vyp. 1. S. 73–85. [in Ukrainian].

6. Izotova L. V. (2004). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do rozvytku tvorchykh mozhlyvostey molodshykh shkolyariv u protsesi navchannya matematyky [Preparation of future primary school teachers for the development of creative abilities of younger schoolchildren in the process of learning mathematics] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kherson. 278 s. [in Ukrainian].

7. (2001) Natsional'na doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI stolitti [National doctrine of education development of Ukraine in the 21st century]. 24–31 zhovtnya. № 60–61. S. 1–5. [in Ukrainian].

8. Nesterenko, T. S. (2015). Pidhotovka maybutn'oho vchytelya do formuvannya klyuchovykh kompetentnostey u molodshykh shkolyariv [Preparation of the future teacher for the formation of key competencies in younger school children] : dys. ... kand. ped. nauk. 13.00.04. Kirovohrad. 190 s. [in Ukrainian].

9. (1986) Pedahohika [Pedagogy] : pidruchnyk dlya stud. ped. in-tiv / za red. M. D. Yarmachenka. Kyiv. 541 s. [in Ukrainian].

10. (2012) Pedahohichni tekhnolohiyi [Pedagogical technologies] : Teoriya ta praktyka: Navchal'no-metodychnyy posibnyk / Za red. prof. M. V. Hryn'ovoyi. Poltava. 232 s. [in Ukrainian].

11. (1998) Pro derzhavnyy standart z matematyky [About the state standard in mathematics]. Matematyka v shkoli. № 1. S. 4–19. [in Ukrainian].

12. Rudenko, N. M. (2016). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly v umovakh koledzhu do zastosuvannya interaktyvnykh tekhnolohiy na urokakh

matematyky [Preparation of future primary school teachers in college conditions for the use of interactive technologies in mathematics lessons] : dys. ... kand. ped. nauk. 13.00.04. Kyiv. 290 s. [in Ukrainian].

13. Chayka, V. M. Dydaktyko-tekhnolohichni znannya i vmynnya v systemi pidhotovky vchytelya do zdiysnennya samorehulyatsiyi pedahohichnoyi diyal'nosti [Didactic-technological knowledge and skills in the teacher training system for self-regulation of pedagogical activity]. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/7710/97/>. [in Ukrainian].

14. Shevchuk, I. (2005). Vykorystannya interaktyvnykh tekhnolohiy na urokakh matematyky v pochatkovykh klasakh [The use of interactive technologies in mathematics lessons in elementary grades]. Pochatkova shkola. K. : «Presa Ukrainy». № 8. S. 33–35. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОМАР Ольга Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: впровадження сучасних інноваційних технологій в освітній процес підготовки майбутніх учителів початкової школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOMAR Olha Anatolyivna – doctor of pedagogical sciences, professor, head of professional methods and innovative technologies in primary school department Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: introduction of modern innovative technologies in the educational.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2023 р.

УДК 378:378.126

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-54-60

ЛАГОДИНСЬКИЙ Олександр Сергійович –

доктор педагогічних наук, професор, начальник кафедри лінгвопедагогічного забезпечення професійної діяльності Воєнної академії імені Євгенія Березняка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8231-3072>
e-mail: berezan2016@meta.ua

ХАМАЗІУК Ольга Миколаївна –

старший викладач кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8545-9958>
e-mail: khamaziuk17@gmail.com

ЗІНЧЕНКО Аліна Анатоліївна –

викладач кафедри лінгвопедагогічного забезпечення професійної діяльності Воєнної академії імені Євгенія Березняка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5513-1365>
e-mail: alinabilushenko@gmail.com

**СТАН РОЗВИНЕНОСТІ ДІАГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

У статті проаналізовано стан розвиненості діагностичної компетентності науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів на прикладі Воєнної академії імені Євгенія Березняка та Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Методом анкетування виявлено рівень розуміння викладачами сутності та значення педагогічного діагностування та діагностичної діяльності в освітньому процесі, їх готовності до здійснення діагностичної функції, усвідомлення необхідності підвищення рівня розвитку діагностичної компетентності як складової їх професійної компетентності, а також проаналізовано роль системи

професійного розвитку і підвищення кваліфікації у розвитку їх діагностичної компетентності. У анкетуванні взяли участь 228 викладачів вищих військових навчальних закладів, які викладають основні освітні навчальні дисципліни: військові та військово-спеціальні, технічні, іноземні мови, фізичну підготовку. Опитані були представлені викладачами різного віку та терміном на посадах науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів.

Встановлено, що респонденти вірно розуміють сутність діагностичної компетентності як необхідного компоненту їх професійної компетентності, її значення у забезпеченні освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі, проте не володіють належним рівнем її розвиненості, а наявна система професійного розвитку та підвищення кваліфікації не може це забезпечити. Для вирішення проблеми запропоновано дослідити сутність діагностичної компетентності науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів, розробити її структуру із врахуванням особливостей освітнього процесу, обґрунтувати концептуальні основи та методіку її розвитку, впровадивши цю методіку в систему професійного розвитку та підвищення кваліфікації викладачів, визначити рівні розвиненості діагностичної компетентності, а також розробити критерії і показники її діагностування. Для цього в перспективі необхідно розробити, експериментально обґрунтувати та запровадити в систему професійного розвитку та підвищення кваліфікації модель розвитку діагностичної компетентності науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів.

Ключові слова: діагностична компетентність, науково-педагогічні працівники, вищий військовий навчальний заклад, діагностична діяльність, педагогічна діагностика.

LAHODYNSKYI Oleksandr Serhiyovych –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief of the Department of Professional Linguopedagogic Support of the Yevheniy Bereznyak Military Academy
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8231-3072>
e-mail: berezan2016@meta.ua

KHAMAZIUK Olha Mykolayivna –

Senior Lecturer of the Foreign Languages Department of the Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8545-9958>
e-mail: khamaziuk17@gmail.com

ZINCHENKO Alina Anatoliyivna –

Lecturer of the Department of Professional Linguopedagogic Support of the Yevheniy Bereznyak Military Academy
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5513-1365>
e-mail: alinabilushenko@gmail.com

STATE OF DEVELOPMENT OF DIAGNOSTIC COMPETENCE OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL STAFF AT THE MILITARY ACADEMIES

The article analyzes the state of development of diagnostic competence of scientific and pedagogical staff at the military academies based on the example of Yevheniy Bereznyak Military Academy and Bohdan Khmelnytskyi National Academy of State Border Service of Ukraine. It analyzes by using the questionnaire method the level of teachers' understanding of the essence and significance of pedagogical diagnosis and diagnostic activity in the educational process, as well as their readiness to perform the diagnostic function. It also reveals their awareness of the need to increase the level of development of diagnostic competence as a component of their professional competence, and the role of the system of professional development and professional development in the development of their diagnostic competence. 228 teachers of the military academies, who teach the main educational components: military and military-special, technical, foreign languages, physical training, took part in the survey. The questioned represented the teachers of various ages and tenures as scientific and pedagogical employees of the military academies.

The article establishes that the respondents correctly understand the essence of diagnostic competence as a necessary component of their professional competence, its importance in ensuring the educational process at the military academies, but they do not have the appropriate level of its development, and the existing system of professional development and professional development cannot provide it. To solve the problem, the article proposes to research the essence of the diagnostic competence of scientific and pedagogical staff at the military academies, to develop its structure taking into account the peculiarities of the educational process. It also proposes to substantiate the conceptual foundations and methodology of its development, to introduce this methodology into the system of professional development and professional development of teachers, to identify the levels of development of diagnostic competence, as well as to develop criteria and indicators of its diagnosis. In the further research, the article proposes to develop, experimentally prove and introduce a model for the development of diagnostic competence of scientific and pedagogical employees at the military academies into the system of their professional development.

Key words: diagnostic competence, scientific and pedagogical workers, higher military educational institution, diagnostic activity, pedagogical diagnostics.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах відбиття широкомасштабної

агресії Росії проти нашої держави необхідні висококваліфіковані військові фахівці, здатні

виконувати бойові завдання на високому рівні. Сучасні Збройні Сили України та інші військові формування, основу яких складає весь український народ, ведуть складну і жорстоку боротьбу із супротивником, яка потребує високотехнологічних знань, морально-психологічної готовності та інших професійних компетентностей. Підготовка таких кадрів здійснюється у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) науково-педагогічними працівниками (НПП) за низкою освітніх програм, що вимагає від викладачів високого рівня професійної підготовки. Важливим компонентом професійної компетентності НПП є їх діагностична компетентність, яка визначається як професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностичної функції за допомогою сучасних методів, методик, технологій та засобів педагогічного діагностування. Необхідність наукового дослідження з цього проблемного питання, передусім, пов'язана із специфікою ВВНЗ, а саме:

організацією освітнього процесу, який у порівнянні з цивільними закладами вищої освіти додатково регулюється внутрішніми нормативними документами та правилами;

поєднанням навчання із одночасним проходженням військової служби курсантами (слухачами), що передбачає виконання ними різних функцій, зокрема нарядів по забезпеченню життєдіяльності ВВНЗ, відряджень для виконання певних завдань та інших нетипових заходів;

чіткою практичною спрямованістю навчання у ВВНЗ на виконання бойових завдань чи завдань бойового і тилового забезпечення, що зумовлює навчання курсантів (слухачів) не лише у класі, але – й на полігоні та інших місцях, нетипових для цивільних закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемні питання діагностичної компетентності викладачів закладів вищої освіти, вчителів загальноосвітніх шкіл та інших фахівців досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями. Запропоновано варіанти моделей діагностичної компетентності викладачів (учителів), які відображають сутність цього поняття і функції, які вона виконує у їх професійній діяльності (Г. Гац, С. Мартиненко, А. Ohle, N. McElvany, S. Prediger, [1; 6; 10; 11]). Розроблено критерії та показники оцінювання розвиненості діагностичної компетентності фахівців фізичної підготовки у Збройних Силах України (В. Ягупов, О. Кириченко, К. Старченко, Г. Васильєва, О. Дубровська [3; 7; 8]), Обґрунтовано сутність діагностичної компетентності викладача іноземних мов ВВНЗ та розроблено методiku її розвитку (О. Застело, В. Ягупов, В. Свистун, Н. Корчинська О. Чорна, В. Крикун [4; 12]). Військовими фахівцями регулярно проводяться наукові дослідження з проблемних питань тестування рівнів володіння іноземними мовами за стандартом НАТО СТАНАГ 6001 (Р. Gawliczek, В. Крикун, Н. Тарасенко, М. Тищенко, О. Шапран [9]) та діагностування їх професійної підготовки (І. Блощинський [2]) Певний аналіз цих проблемних питань і напрямки подальших досліджень

відображено у нашій попередній науковій статті [5]. Разом з цим проблеми діагностичної компетентності НПП у ВВНЗ не були предметом наукового дослідження.

Метою статті є аналіз стану розвиненості діагностичної компетентності НПП ВВНЗ та визначення напрямків для її подальшого удосконалення.

Методи дослідження: аналіз та синтез – для вивчення закономірностей розвитку діагностичної компетентності НПП; анкетування – для виявлення проблем і недоліків у розвитку діагностичної компетентності НПП; класифікація, систематизація та узагальнення – для впорядкування отриманих даних та оформлення висновків

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для визначення реального стану розвиненості діагностичної компетентності було проведено анкетування НПП двох провідних ВВНЗ України – Воєнної академії імені Євгенія Березняка (ВА) та Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (НАДПСУ). Анкетування було проведено з таких двох аспектів: 1) визначення рівня розвиненості діагностичної компетентності, зокрема розуміння викладачами сутності педагогічного діагностування та діагностичної діяльності, їхнього значення в освітньому процесі, уявлень викладачів щодо їх готовності до здійснення діагностичної функції, розуміння необхідності підвищення розвитку діагностичної компетентності як складової професійної компетентності НПП; 2) з'ясування спрямованості змісту професійного розвитку та підвищення кваліфікації НПП у ВВНЗ на формування і розвиток у них діагностичної компетентності.

До анкетування було залучено 228 викладачів ВА та НАДПСУ, які викладають військові та військово-спеціальні дисципліни (116 осіб), технічні дисципліни (45 осіб), іноземні мови (49 осіб), фізичну підготовку (18 осіб).

У першому блоці анкети респондентам було запропоновано запитання, отримавши відповіді на які, ми, насамперед, намагалися з'ясувати, як НПП розуміють сутність діагностичної компетентності та її значення в професійній діяльності викладача при забезпеченні освітнього процесу у ВВНЗ.

Запитання 1-2 були спрямовані на з'ясування об'єктивних даних щодо віку опитаних та їхнього терміну перебування на посадах НПП. В опитуванні взяли участь 42,50 % викладачів у віці 27-40 років, 57,50 % – старше 40 років. З них 24,60 % осіб перебуває на посадах НПП менше 10 років, 28,0 % – 10-15 років, а 47,40 % – більше 15 років. Це свідчить про досить репрезентативну вибірку опитаних.

Відповідаючи на питання 3 про те, які вміння викладачі вважають найбільш важливими для діагностичної компетентності, 55,30 % вказали на вміння визначати слабкі та сильні сторони засвоєння знань тих, хто вчиться, 27,19 % – на вміння складати та проводити контрольні заходи, у тому числі тестування, 17,51 % – на вміння, правильно оцінювати, тих, хто вчиться. Це свідчить про те, що опитані правильно розуміють сутність

діагностичної компетентності як здатність і готовність викладача правильно визначати рівень академічної успішності курсантів (слухачів). Досить велика кількість опитаних вважає, що діагностична компетентність вимагає знань та умінь складання, апробування тестів та проведення тестувань й інших видів контрольних заходів. Серед цих опитаних були майже усі викладачі іноземних мов, для яких знання та вміння тестування відіграють важливу роль, враховуючи зміст навчання іноземних мов у ВВНЗ. Значно менша частина респондентів зосередилася винятково на оцінювальній функції діагностичної компетентності.

Наступне питання стосувалося того, чи необхідно викладачеві для успішного здійснення діагностичної діяльності у ВВНЗ мати індивідуальні специфічні якості або знання, які не можна компенсувати іншими. 35,0 % опитаних вважають, що це здатність об'єктивного здійснення діагностування успішності курсантів (слухачів), виявлення їх недоліків та сильних сторін. На думку 25,0 % респондентів, це здатність брати відповідальність за прийняття рішень щодо оцінювання навчальних досягнень курсантів (слухачів), а 22,0 % назвали здатність дотримуватися правильної неупередженої поведінки під час діагностування навчальних досягнень тих, хто вчиться, 18,0 % зазначають, що йдеться про готовність до врахування результатів педагогічного діагностування для покращення освітнього процесу. Опитані досить вірно розуміють, що визначені ними аспекти є ключовими для діагностичної компетентності і враховують усі її компоненти.

П'яте питання цього блоку анкети передбачало з'ясування того, чи вважають НПП, що діагностична компетентність їм потрібна для успішної роботи у ВВНЗ. 61,40 % опитаних зазначили, що дуже потрібна, 38,60 % – що потрібна не більше, ніж інші види професійної компетентності. Отже, більшість опитаних вважає діагностичну компетентність важливим елементом їх професійної підготовки й невід'ємною частиною їх педагогічної діяльності.

Далі НПП попросили назвати, для чого, на їх думку, потрібні знання про педагогічну діагностику та діагностичну діяльність. 56,25 % опитаних зазначили, що це потрібно безпосередньо для покращення викладання. На думку 61,84 % опитаних, це допоможе покращити успішність тих, хто вчиться. Викладачі також вказали те, що ці знання необхідні для належного і правильного оцінювання курсантів (слухачів) (38,16 % опитаних). Представлені результати засвідчують, що НПП добре розуміють сферу застосування діагностичної компетентності, яка потрібна їм, передусім, для покращення якості вищої освіти. Розуміння того, що якість вищої освіти є її пріоритетом й сприяє підготовці ефективного фахівця, здатного виконувати службові функції в будь-яких умовах мінливої воєнно-політичної обстановки.

Крім того, для нас важливо також було з'ясувати, у чому, на думку НПП, їм допоможе

розвиненість діагностичної компетентності. 71,50 % опитаних вказало на те, що це потрібно “для того, щоб стати професіоналом”. На думку 15,35 % респондентів, це треба для того, щоб краще виконувати завдання із забезпечення освітнього процесу. 12,28 % респондентів зазначили, що це запорука їхнього педагогічного успіху. Не змогли відповісти 0,87 % респондентів. Ці результати вкотре засвідчують правильне розуміння викладачами важливості діагностичної компетентності та її значення для організації і підтримання належного рівня освітнього процесу у ВВНЗ.

У восьмому питанні ми передбачили з'ясувати, чи вважають опитані НПП ВА та НАДПСУ рівень розвиненості своєї діагностичної компетентності достатнім для виконання функціональних обов'язків. Цілком достатнім назвало 15,35 % респондентів, недостатнім – 83,33 %. Не змогли дати відповідь щодо цього 1,32 % опитаних. Очевидним є розрив між необхідністю володіння високим рівнем діагностичної компетентності та його недостатньою розвиненістю. Серед опитаних найбільш високим рівнем діагностичної компетентності володіють викладачі іноземних мов, так як всі вони уміють складати та апробувати тести, а також адмініструвати та проводити мовне тестування. Більшість з них пройшли навчання з питань мовного тестування та є сертифікованими тестологами.

Щоб виявити розуміння випускникам сутності діагностичної компетентності, у наступному питанні анкети було запропоновано дати своє власне визначення цього поняття.

Аналіз відповідей викладачів дозволив з'ясувати, що, загалом, вони можуть пояснити значення поняття діагностичної компетентності. Зокрема виявлено, що 87,28 % опитаних вважають, що це здатність і готовність викладачів об'єктивно визначати результати успішності тих, хто вчиться. Більша частина респондентів, які дали ці відповіді, зосередилася саме на вмінні визначення прогресу, який здійснюють курсанти (слухачі) в освоєнні навчального матеріалу. Решта викладачів зауважили, що основна мета діагностування – визначати слабкі та сильні сторони успішності курсантів (слухачів). Невелика кількість викладачів зауважила, що важливими є саме слабкі сторони тих, хто вчиться, для того щоб зосередитися на їх покращенні. Для 12,78 % сутність діагностичної компетентності полягає в об'єктивному оцінюванні тих, хто вчиться. Більшість з них зауважили, що оцінка має повністю відповідати рівню успішності курсантів (слухачів), у чому й полягає здатність викладача розробляти й застосовувати такі об'єктивні засоби.

Відповідаючи на наступне питання про те, якими рисами характеризується викладач з високим рівнем сформованості діагностичної компетентності, 40,35 % зазначили, що це об'єктивність і неупередженість. 32,90 % вважають здатність правильно інтерпретувати результати педагогічного діагностування й використовувати їх для покращення освітнього процесу у ВВНЗ. 24,56 % респондентів визначили чесність. 2,19 %

опитаних вважають, що такого викладача нічого не виділяє від інших, окрім більш високого рівня професійної підготовки.

У цілому, НПП ВВНЗ досить добре знають, що таке діагностична компетентність та володіють нею на певному рівні, а також розглядають її як важливий компонент їх професійної компетентності й вважають за потрібне постійно її удосконалювати.

Другим блоком анкети передбачено з'ясувати, чи сприяє система професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ формуванню у викладачів діагностичної компетентності.

Відповідаючи на запитання 1 анкети ("Чи вважаєте Ви, що змістом навчальних дисциплін, які викладаються під час професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ, передбачено розвиток у Вас діагностичної компетентності?"), 65,80 % опитаних відповіли негативно, 34,20 % – вважають розвиток частковим. Такі показники свідчать про низький рівень спрямованості змісту навчальних дисциплін на розвиток діагностичної компетентності НПП і необхідності його покращення.

Відзначаючи, які саме курси у системі професійного розвитку та підвищення кваліфікації найбільше сприяли розвитку діагностичної компетентності (запитання 2), більшість опитаних (74,60 %) виділили навчальні заняття в Школі молодого викладача, "Комп'ютерне тестування", "Основи мовного тестування за стандартом НАТО СТАНАГ-6001", на другому місці були згадані "Методика навчання у вищій військовій школі" та "Актуальні питання наукової роботи у ВВНЗ" (21,05 % опитаних), а 4,35 % назвали "Основи організації освітнього процесу у ВВНЗ". Це свідчить, що саме в цих курсах є освітні компоненти та теми, які найбільш всього спрямовані на розвиток діагностичної компетентності у НПП.

Разом з цим, 91,22 % опитаних зазначили (запитання 3), що найменш сприятливою для розвитку діагностичної компетентності є курси технічного спрямування "Використання технічних засобів навчання в освітньому процесі ВВНЗ", а також курси "Поглиблене вивчення Інтернету" (8,78 %). Забезпечувальний характер освітніх компонентів цих курсів свідчить про те, що розвиток діагностичної компетентності викладачів не є їх пріоритетом.

Аналізуючи відповіді на запитання 4, опитані засвідчили, що, в основному, отримали теоретичну підготовку з розвитку діагностичної компетентності (94,29 %), решта вважає теоретичну підготовку лише частковою. Це свідчить про те, що у системі професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ, в основному, проводяться теоретичні заняття, які сприяють розвитку у викладачів теоретичного рівня діагностичної компетентності.

Відповідаючи на запитання 5 анкети ("Чи проводилися з Вами практичні заняття (тренінги) з розвитку діагностичної компетентності?"), більшість опитаних відповіли "Ні" (93,85 %), а решта, в основному викладачі іноземних мов, сказали, що мали такий досвід на курсах "Основи мовного тестування за стандартом НАТО СТАНАГ-

6001". Це ще раз підтверджує те, що розвиток діагностичної компетентності НПП академії не має практичної спрямованості.

Аналізуючи відповіді на шосте запитання анкети, чи мали можливість НПП удосконалювати діагностичну компетентність самостійно під час забезпечення освітнього процесу у ВВНЗ, 51,31 % опитаних відповіли, що мали таку можливість під час розробки і проведення певних контрольних заходів (тестування), а решті було складно відповісти на це запитання анкети. Відповіді підтверджують, що, у цілому, забезпечення освітнього процесу у ВВНЗ дає можливість НПП удосконалювати діагностичну компетентність, але не всі з них її використовують.

Відповідаючи на запитання 7 анкети "Чи сприяли стажування на посадах НПП в інших ВВНЗ розвитку у Вас діагностичної компетентності?", лише 21,92 % респондентів відповіли, що "Так", 39,47 % висловилося, що такі стажування давали часткову можливість розвитку у них діагностичної компетентності, а 15,63 % не побачили у стажуваннях у інших ВВНЗ можливості сприяння розвитку у них діагностичної компетентності. Такі показники свідчать про деякий внесок військових стажувань у розвиток діагностичної компетентності викладачів, проте він є невеликим.

На відповідь на питання 8 "Чи сприяла Ваша участь у тактичних (тактико-спеціальних) навчаннях чи воєнних (воєнно-спеціальних) іграх розвитку Вашої діагностичної компетентності?" були отримані подібні відповіді до попереднього питання анкети, що також підтверджує, що такі заходи не достатньо сприяють розвитку діагностичної компетентності НПП.

Відповідаючи на питання 9 анкети "Чи вважаєте Ви, що Ваша робота на посадах НПП у ВВНЗ дає можливість розвивати діагностичну компетентність?", більшість опитаних однозначно заявила "Ні" (96,49 %), решті було складно відповісти на це запитання (3,51 %). Отже, можна зробити висновок, що педагогічна діяльність у ВВНЗ не зовсім сприяє розвитку діагностичної компетентності. Це негативно впливає на ефективність системи професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ загалом на професійну готовність НПП.

Останнє питання другого блоку анкети мало на меті отримати пропозиції щодо спрямування системи професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ на розвиток у слухачів діагностичної компетентності. Аналізуючи ці пропозиції, ми дійшли висновку, що більшість опитаних (80,96 %) хочуть більше занять практичного спрямування, зокрема тренінгів, які б допомогли розвинути у них здатність виконувати діагностичну функцію. Також частина НПП (10,96 %) бажала б більше навчитися розробляти і здійснювати нетрадиційні контрольні заходи, а тестування. Деякі респонденти (6,58 %) зацікавлені у питаннях цілісного діагностування та оцінювання курсантів (слухачів) за підсумками усієї підготовки у ВВНЗ. Окремі опитані (1,5 %) висловилися за те, щоб, перебуваючи на посадах НПП, здійснювалась регулярне діагностування рівня сформованості їх

діагностичної компетентності. У загальному, усі пропозиції НПП свідчать про те, що необхідно розробити методiku розвитку діагностичної компетентності й запровадити її у систему професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ.

Аналіз результатів анкетування переконує, що безпосереднього розв'язання потребують такі проблемні питання:

визначення сутності та структури діагностичної компетентності НПП ВВНЗ із врахуванням особливостей організації навчання у такому закладі вищої освіти;

обґрунтування концептуальних основ та методики розвитку діагностичної компетентності НПП ВВНЗ, а також їх впровадження в систему професійного розвитку та підвищення кваліфікації;

визначення рівнів розвиненості діагностичної компетентності, а також розроблення критеріїв і показників діагностування рівнів розвиненості діагностичної компетентності НПП ВВНЗ.

Розв'язання цих проблемних питань можливе за умови розроблення та експериментального обґрунтування моделі розвитку діагностичної компетентності НПП ВВНЗ.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Проаналізувавши стан розвиненості діагностичної компетентності викладачів ВВНЗ, було визначено, на скільки вони усвідомлюють, що таке діагностична компетентність та, яка її роль у забезпеченні освітнього процесу, а також як система професійного розвитку та підвищення їх кваліфікації сприяє розвитку діагностичної компетентності. З цієї метою було анкетовано 228 викладачів ВА та НАДПСУ.

Результати анкетування показали, що викладачі вірно розуміють функції педагогічного діагностування і називають компоненти діагностичної компетентності. Вони також переконані, що діагностична компетентність передбачає такі якості і знання, які не можна замінити іншими, зокрема об'єктивність, неупередженість, відповідальність за прийняття рішень щодо оцінювання успішності тих, хто вчиться, та вміння враховувати результати педагогічного діагностування для покращення освітнього процесу у ВВНЗ. Крім того, більшість опитаних НПП потребують високого рівня розвиненості діагностичної компетентності для підвищення свого професіоналізму.

Очевидним стало те, що діагностична компетентність є необхідним компонентом професійної компетентності НПП ВВНЗ. Вони знають і усвідомлюють її важливість, проте її розвиненість не знаходиться на належному рівні.

Також було проаналізовано, як система професійного розвитку та підвищення кваліфікації у ВВНЗ сприяє розвитку у викладачів діагностичної компетентності. Встановлено, що більшість освітніх компонентів та сам зміст курсової підготовки не спрямований на розвиток у НПП діагностичної підготовки. В основному, переважає теоретична, а не практична підготовка. Розвиток діагностичної компетентності на

належному рівні також не забезпечують стажування в інших ВВНЗ та участь у тактичних (тактико-спеціальних) навчаннях, воєнних та воєнно-спеціальних ігор. НПП можуть самостійно розвивати діагностичну компетентність під час виконання своїх функціональних обов'язків, проте не усі користуються такою можливістю. Опитані запропонували низку пропозицій, зокрема проведення занять практичного спрямування (тренінгів), необхідність набуття умінь розробляти і здійснювати тестування, умінь комплексного діагностування випускників ВВНЗ, а також запровадження регулярного моніторингу рівнів розвиненості діагностичної компетентності викладачів.

Напрямами удосконалення розвитку діагностичної компетентності НПП у ВВНЗ є визначення сутності та структури діагностичної компетентності із врахуванням специфіки навчання, обґрунтування концептуальних основ та методики розвитку діагностичної компетентності, а також визначення рівнів її розвиненості й розроблення критеріїв і показників їх діагностування

У перспективі планується розробити та експериментально обґрунтувати модель розвитку діагностичної компетентності викладачів ВВНЗ.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гац Г. О. Педагогічна діагностика у процесі навчання фізичної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Луцьк, 2011, 20 с.
2. Блошинський І. Критерії та показники компонентів професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час фахової підготовки з використанням технологій дистанційного навчання. *Молодь і ринок*. 2015. № 7. С. 77–82.
3. Дубровська О. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта*. 2022. Вип. 2 (46). С. 70–79.
4. Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / НУОУ імені Івана Черняхівського. Київ, 2018. 375 с.
5. Лагодинський О. С., Зінченко, А. А. Формування діагностичної компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти як проблема педагогіки. *Академічні візії*. 2023. Вип. 21. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/450>
6. Мартиненко С. М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова]. Серія : Педагогічні та історичні науки*. 2012. Вип. 103. С. 155–161.
7. Старченко К. М., Васильєва Г. В. Педагогічна діагностика професійної компетентності педагогічних працівників. *Післядипломна освіта в Україні*. 2005. № 1. С. 52–57
8. Ягунов В. В., Кириченко О. М. Діагностувальна компетентність та її формування у майбутніх фахівців у педагогічній теорії. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2022. Issue: 263. С. 66–73.

9. Gawliczek P., Krykun V., Tarasenko N., Tyshchenko M., Shapran O. Computer Adaptive Language Testing According to NATO STANAG 6001 Requirements. *Advanced Education*. 2021. No 17. P. 19–26. URL: <https://orcid.org/0000-0001-7409-3383>

10. Ohle A., McElvany N. Teachers' diagnostic competences and their practical relevance. *Journal for educational research online*. 2015. Vol. 7. P. 5–10. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2015/11487/pdf/JERO_2015_2_Ohle_McElvany_Edit_orial_Teachers_diagnostic.pdf.

11. Prediger S. How to develop mathematics-for-teaching and for understanding: The case of meanings of the equal sign. *Journal of Mathematics Teacher Education*. 2010. Vol. 13, No. 1. P. 73–93. URL: http://www.mathematik.uni-dortmund.de/~prediger/veroeff/10-Prediger_JMTE-Equal-sign-Webversion.pdf.

12. Yahupov V., Zastelo O., Svystun V., Korchynska N., Chorna O., Krykun V. Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education. *TEM Journal*. 2020. Volume 9, Issue 3, P. 1213–1220. URL: <https://doi.org/10.18421/TEM93-49>

REFERENCES

1. Hatz H. O. (2011). Pedagogichna diahnozyka u protsesi navchannia fizychnoi kultury uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. [Pedagogical diagnostics in the process of teaching pupils of secondary schools physical culture]. The Lesya Ukrainka Volyn National University. Lutsk. [in Ukrainian]

2. Bloschynskiy, I. (2015). Kryterii ta pokaznyky komponentiv profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykh pid chas fakhovoi pidhotovky z vykorystanniam tekhnolohii dystantsiinoho navchannia [The criteria of the professional competence components of the would-be border officer while in training with help of distance learning]. *Molod i rynek*. 7. 77–82. [in Ukrainian]

3. Dubrovska O. (2022). Vymiruvannia sformovanosti diahnostovalnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi pidhotovky i sportu: kryterii ta pokaznyky [Measuring the development of the aspiring specialists' in physical training and sports diagnostic competence: criteria and exponents]. *Viiskova osvita*. 2 (46). 70–79. [in Ukrainian]

4. Zastelo O. V. (2018). Rozvytok diahnozychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov vyshcheykh viiskovykh navchalnykh zakladiv u systemi pisliadyplomnoi osvity [Development of the foreign language teachers' at the military academies diagnostic competence in the system of postgraduate education] (dissertation). The Ivan Cherniakhovskiy NDUU. Kyiv. [in Ukrainian]

5. Lahodynskiy O. S., Zinchenko, A. A. (2023) Formuvannia diahnozychnoi kompetentnosti maibutnoho vykladacha zakladu vyshchoi osvity yak problema pedahohiky [Development of the aspiring university teacher's diagnostic competence as a problem of pedagogy]. *Akademichni vizii*. 21. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/450> [in Ukrainian]

6. Martynenko S. M. (2012). Formuvannia diahnozychnykh kompetentsii u maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Development of the aspiring preschool teacher's diagnostic competencies]. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M.P. Drahomanova]. Seriya : Pedahohichni ta istorichni nauky*. 103. 155–161. [in Ukrainian]

7. Starchenko K. M., Vasylieva H. V. (2005). Pedahohichna diahnozyka profesiinoi kompetentnosti

pedahohichnykh pratsivnykiv [Pedagogical diagnostics of the professional competence of the pedagogical workers]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini*. 1. 52–57. [in Ukrainian]

8. Yahupov V. V., Kyrychenko O. M. (2022). Diahnostovalna kompetentnist ta yii formuvannia u maibutnikh fakhivtsiv u pedahohichnii teorii [Diagnostic competence and its development for the aspiring specialists in the pedagogical theory]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 263. S. 66–73. [in Ukrainian]

9. Gawliczek P., Krykun V., Tarasenko N., Tyshchenko M., Shapran O. (2021). Computer adaptive language testing according to NATO STANAG 6001 requirements. *Advanced Education*. 8(17). P. 19–26. URL: <https://orcid.org/0000-0001-7409-3383>

10. Ohle, A., & McElvany, N. (2015). Teachers' diagnostic competences and their practical relevance. *Journal for educational research online*. 7. P. 5–10. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2015/11487/pdf/JERO_2015_2_Ohle_McElvany_Edit_orial_Teachers_diagnostic.pdf.

11. Prediger, S. (2009). How to develop mathematics-for-teaching and for understanding: The case of meanings of the equal sign. *Journal of Mathematics Teacher Education*. 13(1). P. 73–93. URL: http://www.mathematik.uni-dortmund.de/~prediger/veroeff/10-Prediger_JMTE-Equal-sign-Webversion.pdf.

12. Yahupov, V., Zastelo, O., Svystun, V., Korchynska, N., Chorna, O., & Krykun, V. (2020). Development of foreign language teachers' diagnostic competence in the system of military education. *TEM Journal*. P. 1213–1220. URL: <https://doi.org/10.18421/TEM93-49>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЛАГОДИНСЬКИЙ Олександр Сергійович – доктор педагогічних наук, професор, начальник кафедри лінгвопедагогічного забезпечення професійної діяльності Воєнної академії імені Євгенія Березняка.

Наукові інтереси: педагогіка, психологія, філологія.

ХАМАЗІУК Ольга Миколаївна – старший викладач кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: теорія та методика навчання іноземних мов, філологія.

ЗІНЧЕНКО Аліна Анатоліївна – викладач кафедри лінгвопедагогічного забезпечення професійної діяльності Воєнної академії імені Євгенія Березняка.

Наукові інтереси: педагогіка, психологія, філологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

LAHODYNSKYI Oleksandr Serhiyovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief of the Department of Professional Lingvopedagogic Support of the Yevheniy Bereznyak Military Academy.

Scientific interests: pedagogy, psychology, linguistics.

KHAMAZIUK Olha Mykolayivna – Senior Lecturer of the Foreign Languages Department of the Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine.

Scientific interests: theory and methodology of teaching foreign languages, linguistics.

ZINCHENKO Alina Anatoliyivna – Lecturer of the Department of Professional Lingvopedagogic Support of the Yevheniy Bereznyak Military Academy.

Scientific interests: pedagogy, psychology, linguistics.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2023 р.